

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Vilkår av 1. januar 2021

Innhold

	Side
1. Hvem som er forsikret – sikrede	2
2. Hvor forsikringen gjelder	2
3. Hva som er forsikret	2
Hoveddekninger	
(som gjelder for alle)	
4. Brann, vann, innbrudd og annen bygningskade	3
5. Erstatningsoppgjør	4
6. Naturskade	8
7. Huseieransvar	9
Tilleggsdekninger	
(som gjelder når det fremgår av forsikringsbeviset)	
8. Inventar og løsøre	11
9. Kunstnerisk utsmykning	11
10. Antikvarisk merverdi	11
11. Byggherreansvar ved rehabilitering og ombygging	11
12. Rettshjelp for næringsdrivende	11
Særdekninger	
(som bare gjelder for boligsameie eller borettslag)	
13. Styreansvar for boligsameie eller borettslag	13
14. Rettshjelp for boligsameie eller borettslag.....	14
Viktige betingelser	
(som gjelder for alle deknninger)	
15. Forutsetninger og bruksbegrensninger	16
16. Sikkerhetsforskrifter	16
17. Grov uaktsomhet og identifikasjon	20
18. Identifikasjon	20
19. Frist for å melde krav	20

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Vilkårene gjelder for rene næringsbygg og kombinerte bolig- og næringsbygg

I tillegg til disse vilkår, gjelder Frenedes generelle vilkår.

Alle vilkårsbestemmelser må leses i sammenheng. Vilkårene må leses i lys av forsikringsbevisets beskrivelse av den bygning som er forsikret og hvilke dekninger din forsikring omfatter. Det er viktig at du sjekker at opplysningene om bygningen i forsikringsbeviset stemmer og at forsikringsbeviset inneholder de dekninger du har behov for.

1. HVEM SOM ER FORSIKRET - SIKREDE

Forsikringen gjelder for:

- Forsikringstaker.
- Innehaver av eiendomsrett, panterett eller annen tinglyst sikkerhetsrett i eiendommen
- Annen eier av ting når forsikringstakeren har forsikringsplikt i henhold til lov eller skriftlig avtale.

Forsikringen gjelder også til fordel for innehaver av panterett i løsøre, dersom panthaver har mottatt skriftlig forsikringsattest fra Frende. FAL § 7-1 tredje ledd om medforsikring av panthaver i løsøre gjelder derfor ikke. Forsikringsavtalen kan endres eller sies opp uten varsel til panthaver eller andre medforsikrede.

2. HVOR FORSIKRINGEN GJELDER

Forsikringen gjelder på det sted som er nevnt i Forsikringsbeviset.

Naturskadedekningen gjelder i Norge.

For ting som midlertidig er borte fra forsikringsstedet, gjelder forsikringen i Norden.

Men forsikringen omfatter ikke:

- Ting på bygge- eller anleggsplass.
- For ting under transport.

3. HVA SOM ER FORSIKRET

Forsikringen omfatter:

3.1 BYGNING(ER)

Bygninger som er angitt i forsikringsbeviset. Til bygning medregnes:

- Grunnmur, bygningsfundamenter, ledninger og utstyr som er nødvendig og har en bygningsfunksjon.
- Bygningsmessig innredning som nedsenket innvendig tak, lettvegger og vegg til vegg tepper, heiser, rulletrapper, ventilasjonsanlegg, solavskjerming, installasjoner for rombelysning og romoppvarming, sprinkleranlegg, brannvarslingsanlegg og fastmonterte kabler for data, lyd- og bildeoverføring.

3.2 UTVENDIGE LEDNINGER

Utvendige ledninger koblet til forsikret bygning med tilknyttet utstyr, som fører elektrisitet, signaler, gass eller væske til eller fra bygning, fram til tilknytningspunkt til offentlig ledning, egen brønn, tank, kum, reservoar og spredeledning.

3.3 HAGEANLEGG

Hageanlegg knyttet til forsikret bygning, på inntil 5 dekar, og gjerde, flaggstang, antenne- og kabel anlegg, solcellepanel, vindgenerator, utvendige varmekabler/-rør omfattes med inntil kr 300.000. Som hageanlegg regnes ikke veksthus, brygge og kaianlegg

3.4 ANNET

Forsikringen omfatter også:

- Tilbygg, påbygg og andre bygningsmessige endringer i forsikringsåret med inntil 15 % av forsikringssummen.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

- Arbeidsredskap, verktøy, inventar og løst tilbehør til eiendommen med inntil kr 100.000.
- Utvendig vannbasseng med tilknyttede ledninger med til sammen inntil kr 50.000.

3.5 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

- Utstyr, installasjoner og anlegg (herunder ventilasjonsanlegg) som er montert for produksjons- eller næringsvirksomhet.
- Utvendige ledninger, rør, tanker og kummer, med tilknyttet utstyr, som betjener produksjons- eller næringsutstyr.
- Utvendige ledninger som benyttes til transport av varer.
- Jordvarme-, sprednings- eller infiltrasjonsledning og spredegrøft. Drensledning er likevel omfattet ved brann og naturskade.
- Grunn eller tomtens verdi.
- Veksthus.
- Motorvogn.
- Antikvarisk merverdi.
- Kunstnerisk utsmykking eller merkostnader for urasjonell byggemåte/utstyr.
- Ting som eies av andre enn sikrede, med mindre annet er avtalt med Frende.

HOVEDDEKNINGER SOM GJELDER ALLE SOM HAR TEGNET FORSIKRING FOR NÆRINGSBYGG

Når det fremgår av forsikringsbeviset at Standard er avtalt, omfatter forsikringen dekningene i punkt 4-7.

4. BRANN, VANN, INNBRUDD OG ANNEN BYGNINGSSKADE

Forsikringen dekker slik plutselig og uforutsett skade som er angitt i punkt 4.1, med de unntak og begrensninger som følger av disse vilkår, de generelle vilkår og forsikringsavtaleloven.

4.1 SKADER OG TAP SOM OMFATTES

Skader og tap som omfattes:

1. Brann og nedsoting.
2. Lynnedslag og annet elektrisk fenomen.
3. Utstrømning fra brannslukningsapparat.
4. Tyveri og hærværk fra bygning på forsikringsstedet.
5. Utstrømning av væske fra bygningens rørledning med tilknyttet utstyr, vannseng og akvarium ved brudd lekkasje eller oversvømmelse.
6. Inntregning av vann eller annen væske fra utvendig rørledning.
7. Vann som trenger inn i bygning direkte fra terreng eller grunnen ved nedbør, snøsmelting eller kjøving når det fører til frittstående vann over laveste gulv.
8. Inntregning av vann gjennom åpning eller utetthet oppstått ved erstatningsmessig bygnings-skade.
9. Brudd på innvendig rørledning med tilknyttet utstyr.
10. Brudd på utvendig veskeførende del av forsikret bygnings rørledning for vann, fyringsolje eller annen væske.
11. Brudd på drenskum, septiktank, oljetank og kloakkpumpe/rensetank.
12. Brudd på elektrisk ledning.
13. Naturskade dekkes i henhold til egne regler i punkt 6 nedenfor.
14. Annen plutselig og uforutsett skade på forsikret bygning.

Etter en erstatningsmessig skade på forsikret bygning dekkes også:

- Oppfylling av pulverapparat.
- Utgifter til utrykning etter utløst innbrudds- eller brannalarm.
- Nødvendige utgifter til riving, rydding, lagring, bortkjøring og destruksjon av verdiløse rester av skadde ting etter erstatningsmessig skade på forsikrede ting både ute og inne. Slike utgifter erstattes med inntil 50 % av forsikringssummen for bygningen. Maksimal erstatning er kr 3 millioner. For 1. risiko forsikring dekkes inntil 50 % av forsikringssummen, og maksimalt kr 2 millioner, hvis ikke annen maksimal forsikringssum for riv og rydd er avtalt og fremgår av forsikringsbeviset.
- Påførte ekstra utgifter pga. prisstigning i normal reparasjon eller gjenoppføringsperiode med inntil 20 % av forsikringssummen.
- Husleietap i inntil 36 måneder med inntil 20 % av forsikringssummen.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

- Merutgifter på grunn av offentlig påbud i samsvar med punkt 5.5 med inntil 50 % av forsikringssummen, og maksimalt kr 3 millioner når bygning er fullverdiforsikret. For 1. risiko forsikring dekkes inntil 25 % av forsikringssummen, og maksimalt kr 2 millioner, hvis ikke annen maksimal forsikringssum for offentlige påbud er avtalt og fremgår av forsikringsbeviset.

4.2 SKADER OG TAP SOM IKKE OMFATTES

Skader og tap som ikke omfattes:

1. Svimerker og gnistskader som ikke skyldes brann.
2. For varmepumper omfattes ikke andre elektriske fenomenskader enn skader forårsaket av overspenning på strømnettet.
3. Tyveri fra lokaler som er åpne for kunder eller publikum.
4. Tyveri av ting som befinner seg utendørs.
5. Utgifter til utskifting av låser hvor nøkler eller koder er kommet bort.
6. Skade som skyldes søl eller kondens.
7. Skade på gulv og vegger i bad-/dusjrom eller gulv i vaskerom som skyldes at disse ikke er vanntette.
8. Skade som skyldes vann fra bygningens takrenne, utvendig nedløp eller utett forbindelse mellom tak og taksluk til innvendig nedløp.
9. Skade ved at vann, væske, snø eller annen nedbør trenger inn i bygning på annen måte enn nevnt i punkt 4.1.6- 4.1.8
10. Skade som skyldes mangelfull eller sviktende drenering og vann fra drensledning.
11. Annen skade på drensledning enn brann- og naturskade.
12. Utgifter til tining av utvendig ledning.
13. Tap av vann, fyringsolje eller annen væske eller gass.
14. Skade i form av eller som skyldes sopp, råte, heksesot, virus, prioner, bakterier og andre mikroorganismer, insekter eller kjæledyr.
15. Skade ved hærverk påført utleide rom/bygning av beboer/bruker.
16. Skade som skyldes sprengning foretatt av eller for forsikringstaker.
17. Skade som skyldes tele, setninger, jordtrykk og utilstrekkelig eller sviktende fundamentering.
18. Skade som skyldes materialfeil, konstruksjonsfeil, svak konstruksjon eller uriktig montasje, samt følgeskader av dette med mindre skaden omfattes av punkt 4.1, underpkt 1-12.
19. Skade som alene består av flekker, svinnsprekker, riper, avskallinger og knirk i gulv.
20. Punksjering av isolerglass, dvs. skade på glass som består i at innfatning for isolerglass er utett.
21. Reparasjoner eller utskifting av komponenter som er nødvendige p.g.a. slitasje, forbruk, korrosjon, avskrapning av overflater eller annen forringelse som er en følge av normal bruk.
22. Utgifter til vedlikehold eller forbedringer.

5. ERSTATNINGSOPPGJØR

Forsikringsavtalelovens § 6-1 gjelder ikke. I stedet gjelder bestemmelsene nedenfor. Tap som ikke omfattes av disse bestemmelser, kan ikke kreves erstattes.

5.1 SKADEMELDING

Ved skade skal sikrede snarest melde fra til Frende. Brann, innbrudd og hærverk skal i tillegg meldes til politiet.

5.2 HVORDAN ERSTATNINGEN BLIR BEREGNET

Erstatningen tar utgangspunkt i hva det vil koste å:

- Reparere/utbedre skaden til tilsvarende, eller i det vesentlige tilsvarende stand, som før skaden, eller
- Gjenanskaffe tilsvarende, eller i det vesentlige tilsvarende ting, etter pris på skadedagen, eller
- Gjenoppføre tilsvarende bygning.

Frende avgjør hvilket av disse alternativene som skal benyttes og hvilken reparatør eller leverandør som velges.

Frende kan eventuelt bestemme at skaden i stedet for skal erstattes ved kontantoppgjør. Kontanterstatning skal settes til det beløp Frende måtte ha betalt for reparasjon/gjenanskaffelse.

Ved erstatning for beplantning i hageanlegg, beregnes erstatningen lik gjenanskaffelse av tilsvarende ung vekst i gartneri og lignende.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Skadens økonomiske omfang fastsettes ved skjønn dersom sikrede eller Frende krever det. Skjønnets verdsettelse danner øvre økonomiske grense for Frende erstatningsansvar. Utbetaling av erstatning foretas i samsvar med bestemmelsen i vilkårenes pkt. 5.4 og bestemmelsene om skjønn i de generelle vilkår.

5.2.1 FULLVERDIFORSIKRET BYGNING

Når bygningen repareres eller gjenoppbygges til samme formål på samme sted (samme g.nr. og b.nr) innen 5 år, gjøres det fradrag for den verdiøkning som overstiger 40 % av bygningens omsetningsverdi før skaden inntraff.

Dersom bygningen velges gjenoppført på et annet sted eller til annet formål og omsetningsverdien av den nye/reparerte bygning blir større enn bygningens omsetningsverdi før skaden, gjøres det fradrag for hele økningen.

5.2.2 FØRSTERISIKOFORSIKRET BYGNING

Førsterisikoforsikring betyr at erstatningen er begrenset til forsikringssummen som er spesifisert i forsikringsbeviset.

For en førsterisikoforsikring bygning som repareres eller gjenoppbygges innen 5 år, fastsettes erstatningsgrunnlaget etter reglene i punkt 5.2.1, og i tillegg er erstatningen begrenset til forsikringssummen.

5.2.3 BYGNING SOM IKKE REPARERES ELLER GJENOPPFØRES INNEN 5 ÅR

For bygning som uansett årsak ikke er reparert eller gjenanskaffet innen 5 år etter skaden, fastsettes erstatningsgrunnlaget etter reglene i punkt 5.2.1 og 5.2.2, men erstatningen er i tillegg begrenset til nedgang i omsetningsverdi som følge av skaden.

5.2.4 BYGNING/BYGNINGSDEL SOM STÅR FORAN RIVING

For bygning eller bygningsdel som står foran riving beregnes erstatningen av bygningens/bygningsdelens brukbare materialer før skade. Rivningsutgifter som ville påløpt uavhengig av skaden, erstattes ikke.

En bygning eller bygningsdel står foran riving dersom det på grunnlag av forsikringstakers opptreden, bygningens/bygningsdelens tilstand eller bruk eller andre forhold er sannsynlig at bygningen/bygningsdelen uavhengig av skaden ville blitt revet. Dersom det er søkt om rivningstillatelse, inngått kontrakt om rivning av bygningen, søkt om byggetillatelse for ny bygning eller ny bygning er prosjektert, skal bygningen under enhver omstendighet regnes å stå foran riving.

5.2.5 TILBYGG, PÅBYGG ELLER ANNEN FORANDRING AV BYGNING

Tilbygg, påbygg eller annen forandring som øker verdien på bygningen, skal meldes til Frende for at verdiøkningen skal være omfattet av bygningsforsikringen. Er melding ikke gitt, erstattes en så stor del av skaden som svarer til forholdet mellom bygningens verdi før og etter tilbygget/forandringen.

5.2.6 HUSLEIETAP

Erstatning beregnes for tapt husleieinntekt og tap som følge av at sikredes lokaler helt eller delvis ikke kan brukes. For ikke benyttede eller ikke utleide arealer erstattes ikke husleietap.

Husleietap dekkes fra skadedag til reparasjon/gjenoppføring har skjedd eller normalt kunne ha skjedd begrenset til maksimalt 36 måneder.

Tapt husleieinntekt beregnes på grunnlag av avtalt leie i henhold til leiekontrakt. For lokaler som eieren selv benytter beregnes tapet etter gjeldende markedspriser. Fradrag gjøres for innsparte utgifter og opptjente renter av bygningserstatningen. Økt husleietap ved forlenget byggetid som følge av forbedring, utvidelse eller annen endring, tas ikke med.

Dersom bygningen ikke repareres eller gjenoppføres, er erstatningen begrenset til maksimalt 12 måneder.

5.2.7 MASKINER, INVENTAR OG LØSØRE

Erstatningen beregnes på grunnlag av kostnadene til gjenanskaffelse/reparasjon til samme, eller i det vesentlige samme stand som umiddelbart før skaden inntraff.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Erstatningsgrunnlaget tar utgangspunkt i gjenanskaffelsesprisen før skaden, fratrukket verdien etter skaden. Gjenanskaffelsesprisen settes til hva det på skadedagen ville kostet å gjenanskaffe tilsvarende, eller i det vesentlige tilsvarende ny ting.

Når tingens alder utgjør mer enn 30 % av tingens totale sannsynlige brukstid, beregnes maksimal erstatning til gjenanskaffelse eller reparasjon etter følgende formel:

$$(GB/TB) \times P = E$$

GB = Sannsynlig gjenstående brukstid

TB = Sannsynlig total brukstid

P = Gjenanskaffelsespris

E = Erstatning

Ved vurdering av sannsynlig gjenstående og total brukstid, tas det hensyn til forringelse ved elde og bruk og nedsatt bruksverdi. I erstatningen gjøres det fradrag for verdiøkning som skyldes at brukt blir erstattet med nytt når tingen helt eller delvis blir forbedret.

5.2.8 ALDERSFRADRAK

Følgende aldersfradrag trekkes selv om bygningen er fullverdiforsikret ved skade på:

- Utvendig ledning eller tanker med tilknyttet utstyr, av annet materiale enn plast eller glassfiber: 5 % for hvert år gjenstanden er eldre enn 20 år, maksimalt 80 % fradrag. Ved bruddskade på bunnledninger, det vil si ledninger som ligger i grunnen under huset, beregnes fradrag på samme måten.
- Varmtvannsbeholdere og pumper (inkl. varmepumper): 10 % for hvert år gjenstanden er eldre enn 5 år.
- Elektriske maskiner og apparater: 10 % for hvert år gjenstanden er eldre enn 5 år.
- Hvitvarer, kjøle- og fryserom: 10 % for hvert år gjenstanden er eldre enn 3 år.
- Annen innretning for oppvarming eller kjøling: 5 % for hvert år gjenstanden er eldre enn 10 år.

Aldersfradraget i ovennevnte punkter beregnes av den skadede gjenstand og av kostnader som er nødvendige for å få utført reparasjon av den skadede gjenstand. Ved ulik alder på skadde deler legges den eldste delens alder til grunn for hele erstatningsberegningen.

5.2.9 FORHOLDET TIL PANTHAVER

Overfor panthavere beregnes erstatning som ovenfor angitt, men i tillegg er Frendes ansvar begrenset til det laveste av følgende:

- Forskjellen i panteobjektets omsetningsverdi før og etter skaden.
- Vedkommendes økonomiske interesse i panteobjektet på skadetidspunktet.

Erstatningen til panthaver er i tillegg begrenset til det tapet som panthaver får på grunn av skaden når pantet selges.

Er Frende ansvarlig overfor panthaveren, men ikke overfor eieren, trer Frende inn i panthaverens rett. Dette skjer hvis det betales erstatning til panthaveren. Når Frende trer inn i panthaverens rett, gjelder dette likevel ikke til fortrenghet for panterettigheter som gjaldt da forsikringstilfellet inntraff og som omfattes av dekningen.

5.2.10 SÆRREGLER VED KONKURS

Overfor konkursbo er Frendes ansvar begrenset til det laveste av følgende:

- Forskjellen i bygningens omsetningsverdi før og etter skaden.
- Vedkommendes økonomiske interesse i bygningen på skadetidspunktet.

Dette gjelder uten hensyn til om konkursen ble åpnet før eller etter at skaden inntraff.

5.2.11 SÆRREGLER NÅR BYGNING GJENOPPFØRES/REPARERES AV NY EIER

Dersom bygningen ikke gjenoppføres eller repareres av den som var bygningens eier på skadetidspunktet, eller hans ektefelle, samboer eller livsarving, er erstatningen begrenset til nedgangen i omsetningsverdien som følge av skaden.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

5.3 EGENANDEL

5.3.1 EGENANDEL

Fra erstatningsoppgjøret trekkes den egenandel som er spesifisert i forsikringsbeviset, dersom ikke annet er nevnt nedenfor eller i punkt 5.3.2 eller 6.4. Det beregnes en egenandel pr. skadetilfelle.

5.3.2 SÆRLIG EGENANDEL

Når det gjøres aldersfradrag etter punkt 5.2.9 og dette fradraget minst svarer til avtalt egenandel, trekkes ikke egenandel. Utgjør fradraget mindre enn egenandelen, trekkes kun egenandel.

Ved skade på glassrute er egenandelen kr 10.000, med mindre lavere generell egenandel er valgt.

Ved skade som følge av vind svakere enn storm, og ved vannskade som følge av inntrenging av vann i bygning fra terreng eller grunnen, trekkes samme egenandel som ved naturskade, jf. punkt 6.4 nedenfor, dersom denne er høyere enn avtalt egenandel.

Ved skade som helt eller delvis skyldes snø-/istyngde og/eller ras av snø eller is fra bygning, samt snøpress, er egenandel kr 50 000. Er høyere generell egenandel avtalt, gjelder høyeste egenandel.

Egenandelen økes med kr 20.000 dersom bygningen i løpet av de siste 36 måneder har vært rammet av samme type skade ved:

- Utstrømming fra bygnings innvendige rørledning ved rust, korrosjon, annen tæring eller slitasje.
- Inntrenging av vann i bygning fra terreng eller grunnen.
- Inntrenging av vann gjennom flatt tak, pipe, luftepipe, terrasse og overgang terrasse/vegg.
- Tilbakeslag fra avløpssystemet.

5.4 UTBETALING AV ERSTATNING

Erstatning utbetales i takt med reparasjon eller gjenoppføring. Det justeres for gjennomsnittlig prisstigning etter byggekostnadsindeksen.

Ved skadeoppgjør kan Frende forhandle med forsikringstakeren og utbetale erstatning til ham med bindende virkning for sikrede.

Dersom bygning gjenoppføres på annet sted eller til annet formål, eller det skal foretas kontanterstatning, er utbetaling betinget av skriftlig samtykke fra den som har tinglyst eiendomsrett, panterett eller annen tinglyst sikkerhetsrett.

Merverdiavgift erstattes når den er betalt, men erstattes ikke hvis den kan fradragføres i merverdiavgiftsregnskapet.

5.5. MERUTGIFTER SOM FØLGE AV PÅBUD FRA OFFENTLIG MYNDIGHET

Ved skade som er dekket av forsikringen, erstattes også nødvendige merutgifter som skyldes påbud om bygningens utførelse gitt fra offentlig myndighet med hjemmel i lov eller offentlig forskrift.

5.5.1 MERUTGIFTER SOM OMFATTES

Forsikringen omfatter merutgifter:

- Til reparasjon/gjenoppføring av bygning. Merutgifter settes til differansen mellom verdien av den forsikrede bygning og verdien av tilsvarende bygning utført i samsvar med påbud.
- Til grunnundersøkelser og fundamentering i forbindelse med gjenoppføring av bygning på samme byggetomt. Merutgifter beregnes som for en bygning tilsvarende den forsikrede, men utført i samsvar med påbud.
- Som ikke direkte vedrører byggearbeidet, men som er en betingelse for at bygning tillates gjenoppført på samme byggetomt.

Dersom den gjenoppførte bygning er større enn den skadede bygning, beregnes merutgiftene etter forholdet mellom gulvareal i skadet bygning og gulvareal i gjenoppført bygning.

Med merutgifter menes den andel av utgifter som dokumentert ikke kan dekkes av offentlig myndighet.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Frende kan kreve at påbudet påklages eller selv påklage det.

5.5.2 MERUTGIFTER SOM IKKE OMFATTES

Forsikringen omfatter ikke merutgifter:

- Ved påbud som myndighetene har hjemmel for å gi selv om skaden ikke hadde inntruffet.
- Til bygning som er midlertidig eller som står foran rivning, ombygning eller rehabilitering.
- For å bevare opprinnelig innvendig areal.

5.5.3 GJENOPPFØRINGSTID

Reparasjon eller gjenoppføring må være avsluttet innen 5 år etter at skaden inntraff. Fristen kan forlenges dersom inngrep fra offentlig myndighet forsinkes eller hindrer byggearbeidet.

6. NATURSKADE

Erstatningsreglene i punkt 5 gjelder også for naturskade, men slik at bestemmelsene i punkt 6 gjelder foran bestemmelsene i punkt 5.

6.1 SKADER SOM OMFATTES

Naturskadedekningen omfatter skade som direkte skyldes naturulykker som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd, jf. Lov om Naturskadeforsikring av 16. Juni 1989 nr. 70.

6.2 TING SOM OMFATTES

Naturskadedekningen omfatter skade på forsikrede ting jf. vilkårenes punkt 3.

Tilleggsbygg under 10 kvm. som ikke er særskilt forsikret omfattes også.

Skade på motorvogn og tilhenger til bil, luftfartøy, seilbåt og motorbåt samt utstyr for utvinning av olje, gass eller andre naturforekomster på havbunnen, omfattes bare når disse ting er forsikret og er varer i næringsvirksomhet og befinner seg på land i Norge.

6.2.1 HAGEANLEGG

Når den forsikrede ting er våningshus, bolighus eller fritidshus, erstattes også naturskade på hage, hageanlegg, herunder utvendig vannbasseng, gjerde og flaggstand og gårdsplass i tilknytning til bygningen, oppad begrenset til 5 dekar. Tilsvarende erstattes skade på tilførselsveg som ligger innenfor hagen, hageanlegg eller på gårdsplassen.

6.3 HVA SOM IKKE OMFATTES

Naturskadedekningen omfatter ikke:

- Ting som det ikke er naturlig å brannforsikre.
- Sjøkabler, fjordspenn og luftspenn over vann inkl. feste på land.
- Flytebrygge og andre flytende konstruksjoner, gangbru/landgang, stein- og betongbrygger.
- Moloer, bruer, klopper, damanlegg, tunneler i fjell og lignende.
- Skinnegående materiell, som tog, trikk og lignende.
- Skade som alene rammer antenner, skilt, markiser eller lignende.
- Skog.
- Avling på rot.
- Beite; innmark og utmark.
- Varer under transport, motorvogn og tilhenger til bil, luftfartøy, skip og småbåter og ting i disse, fiskeredskap på fartøy eller i sjøen, utstyr i sjøen for produksjon av fisk, fisk i steng, lås eller dam, utstyr for utvinning av olje, gass eller andre naturforekomster på havbunnen.
- Skade på byggverk/ting i dette når byggverket er oppført etter at det er nedlagt bygge- og deleforbud i medhold av § 22 i lov om sikring mot naturskader av 25 mars 1994.
- Utgifter til forebygging, sikring, flytting eller andre tiltak som ikke skyldes direkte skade på forsikret byggverk eller løssøre.
- Skade som umiddelbart skyldes lyn, frost, tele, tørke, nedbør, snøtyngde eller isgang
- Skade forårsaket av dyr, insekter, bakterier, sopp, råte e.l.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

6.4. EGENANDEL

I oppgjøret fratrekkes den egenandel som til enhver tid er fastsatt i henhold til Lov om Naturskadeforsikring. Pr.1.1.2020 er egenandelen kr. 8.000.

6.5. ANDRE BESTEMMELSER OM NATURSKADE

Naturskadeerstatningen kan settes ned eller falle bort når skadens inntreden eller omfang helt eller delvis skyldes:

- Svak konstruksjon i forhold til de påkjenninger tingen kan ventes å bli utsatt for.
- Dårlig vedlikehold eller tilsyn.
- At skadelidte kan lastes for at han ikke forebygget skaden eller hindret dens omfang.

Ved avgjørelsen av om erstatningen skal avkortes, skal det legges vekt på den skadelidtes forutsetninger for å innse hvilke krav som må stilles, hans mulighet for utbedring av mangelen og forholdet ellers. Avkorting skal ikke skje hvis den skadelidte bare er lite å legge til last.

Forsikringsselskapenes samlede ansvar ved en enkelt naturskade fastsettes av Kongen, jf. naturskadeforsikringsloven § 3. Overstiger skaden denne grense, må sikrede bære en forholdsmessig del av skaden.

Er det tvil om det foreligger naturskade eller om det er grunnlag for nedsettelse pga. svak konstruksjon m.v., kan sikrede eller Frende kontakte Klagenemnda for naturskadesaker. Klagenemndas vedtak kan ikke påklages.

7. HUSEIERANSVAR

7.1 FORSIKRINGEN OMFATTER

Rettslig erstatningsansvar som sikrede i egenskap av eier av eiendommen(e) angitt i forsikringsbeviset, pådrar seg for person- eller tingskade.

Forsikringen omfatter skader som inntreffer i forsikringstiden.

Med personskade forstås skade, sykdom eller død påført en annens person. Med tingskade forstås tap av eller fysisk skade påført en annens ting (herunder dyr og fast eiendom). Økonomisk tap påført tredjemann som følge av den fysiske skaden Frende erstatter, vil også være dekket.

Forsikringen dekker det økonomiske tap sikrede i henhold til gjeldende erstatningsrett kan bli pålagt å erstatte.

7.2 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

1. Ansvar som sikrede pådrar seg i annen egenskap enn angitt i punkt 7.1 ovenfor.
2. Ansvar under utøving av næringsvirksomhet i eller på eiendommen(e).
3. Ansvar for bygge- og anleggsarbeider utover ordinært vedlikehold av eiendommen(e).
4. Ansvar for personskade som rammer noen som er eller har vært ansatt hos sikrede, når skaden er forårsaket i arbeidsforholdet.
5. Ansvar for skade oppstått ved ras, dambrudd eller setning i grunnen.
6. Ansvar overfor ektefelle, sikredes og ektefelles besteforeldre, foreldre, steforeldre, fosterforeldre, svigerforeldre, søsken, barn, stebarn, fosterbarn og barnebarn samt deres ektefeller. Samboere likestilles med ektefeller. Med samboere menes personer med felles husholdning som lever i et ekteskapslignende forhold, og som i følge Folkeregisteret har samme bopel. Familieforholdet når skaden voldes, skal legges til grunn.
7. Ansvar overfor selskap hvor sikrede eller sikredes familie har styreverv, er daglig leder i, eller eier minst 50 % av aksjene i på det tidspunkt den skadevoldende begivenhet fant sted.
8. Ansvar som alene bygger på tilsagn, avtale, kontrakt eller garanti, herunder ansvar sikrede endelig må bære fordi sikrede har gitt avkall på sin rett til regress.
9. Ansvar som sikrede pådrar seg ved forurensning jf forurensningslovens § 6. Likevel dekkes sikredes ansvar dersom årsaken til skaden er plutselig og uforutsett. Forurensning som skyldes korrosjon, tæring, eller andre gradvise prosesser, regnes ikke som plutselig og uforutsett.
10. Ansvar for skade på ting forårsaket av sopp og råte, eller på grunn av langsom inntrengning av fuktighet.
11. Ansvar for formuesskade, dvs økonomisk tap som ikke er en følge av en ting- eller personskade.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

7.3. SIKREDES PLIKTER VED ET SKADETILFELLE.

Erstatningskrav som reises mot sikrede, eller som forventes å bli reist, skal snarest meldes til Frende.

Uten Frendes samtykke må ikke sikrede innrømme erstatningsplikt eller forhandle om erstatningskrav. Sikredes innrømmelser overfor skadelidte binder ikke Frende.

Er det overhengende fare for at et forsikringstilfelle vil inntreffe, eller er et forsikringstilfelle inntruffet, skal sikrede gjøre det som med rimelighet kan ventes av ham eller henne for å avverge eller begrense tapet.

Må sikrede forstå at Frende kan få et regresskrav mot tredjeperson, skal sikrede gjøre det som er nødvendig for å sikre kravet inntil Frende selv kan vareta sitt tarv.

Sikrede plikter for egen regning:

- Å gi Frende alle opplysninger og dokumenter som er tilgjengelig for sikrede og som Frende trenger for å vurdere ansvar og utbetale erstatning.
- Å utføre de undersøkelser Frende finner nødvendig.
- Å møte ved forhandlinger eller rettergang.

7.4 FRENDES PLIKTER VED ET SKADETILFELLE.

Dersom kravet overstiger egenandelen og ansvaret omfattes av forsikringen, påtar Frende seg å:

- Utrede om erstatningsansvar foreligger.
- Forhandle med skadelidte.
- Betale den erstatning som overstiger egenandelen.
- Betale de nødvendige omkostninger for avgjørelse av erstatningsspørsmålet.

Fremsettes krav om erstatning direkte mot Frende, skal Frende varsle sikrede uten ugrunnet opphold og holde sikrede underrettet om den videre behandling av kravet. Frendes innrømmelser overfor skadelidte binder ikke sikrede.

7.5 UTBETALING AV ERSTATNING

Frende har rett til å betale enhver erstatning direkte til skadelidte.

Er Frende villig til å forlike saken eller stille forsikringssummen til disposisjon, svares det ikke for omkostninger som senere påløper.

Selv om forsikringssummen overskrides, betales de kostnader som på forhånd er godkjent av Frende, samt renter av idømt erstatningsbeløp som omfattes av forsikringen.

Hvis erstatningsansvaret dels omfattes av forsikringen og dels faller utenfor, fordeles omkostningene etter partenes økonomiske interesse i saken. Det samme gjelder dersom erstatningsansvaret overstiger forsikringssummen.

Forsikringstakers utgifter til egen advokat/rettshjelper eller sakkyndig dekkes kun i den utstrekning dette på forhånd er avtalt med Frende.

7.6 FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

Forsikringssummen er kr 10 millioner pr. skadetilfelle, og kr 20 millioner samlet pr. forsikringsår.

Egenandelen er kr 10.000 pr. skadetilfelle.

Alle skader som skyldes samme ansvarsutløsende forhold, handling eller unnlattelse, eller som har sin årsak i en sammenhengende kjede av hendelser, skal regnes som ett skadetilfelle og reguleres av vilkårene på det tidspunkt da første skade konstateres. Har flere sikrede medvirket til en skade, regnes også dette som ett skadetilfelle.

TILLEGGSDEKNINGER

Det fremgår av det enkelte forsikringsbevis om din forsikring omfatter dekningene nedenfor.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

For tilleggsdekningene gjelder også bestemmelsene i punkt 1-5 ovenfor.

8. INVENTAR OG LØSØRE

Når det fremgår av forsikringsbeviset at denne dekningen er avtalt, utvides dekningen for arbeidsredskap, verktøy, inventar og løst tilbehør til eiendommen i punkt 3.4 til den forsikringssum som er angitt i forsikringsbeviset.

9. KUNSTNERISK UTSMYKKING

Når det fremgår av forsikringsbeviset at denne dekningen er avtalt, utvides punkt 3.4 til også å omfatte skade på kunstnerisk utsmykking med inntil kr 200.000.
Erstatning for kunstnerisk utsmykking er begrenset til gjenanskaffelseskostnadene for tilsvarende eller i det vesentlige tilsvarende utsmykning

10. ANTIKVARISK MERVERDI

Når det fremgår av forsikringsbeviset at denne dekningen er avtalt, utvides punkt 3.4 til også å omfatte antikvarisk merverdi.

Utbetaling av erstatning er betinget av at beløpet anvendes til restaurering av skadde partier eller anskaffelse av annen antikvarisk bygning.

11. BYGGHERREANSVAR VED REHABILITERING

11.1 FORSIKRINGEN OMFATTER

Når det fremgår av forsikringsbeviset at denne dekningen er avtalt, utvides huseieransvarsdekningen i punkt 7 ovenfor til å omfatte rettslig erstatningsansvar som sikrede i egenskap av byggherre pådrar seg ved rehabilitering av eksisterende bygningskropp.

Forsikringen dekker skade på person og ting som konstateres inntil ett år etter at arbeidet er overtatt av byggherren.

11.2 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

1. Ansvar som byggherre for påbygging av forsikret eiendom og bygging av nye bygg.
2. Personskade i forbindelse med bruk, behandling eller sanering av bygning eller ting som inneholder asbest eller PCB.
3. Skade på egen eiendom.
4. Sikredes ansvar overfor entreprenør, håndverker eller andre som deltar i arbeidet.

11.3. FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

Forsikringssummen er kr 10 millioner pr. skadetilfelle og samlet pr. forsikringsår.

Egenandelen er kr 5.000 pr skadetilfelle. For skade som skyldes sprøytemaling, sandblåsing og spyling under høytrykk utendørs, er egenandelen 10 % av erstatningsansvaret, minimum kr 20.000 og maksimum kr 150.000.

11.4 ØVRIGE BESTEMMELSER

For øvrig gjelder alle bestemmelser i punkt 7 ovenfor.

12. RETTSHJELP FOR NÆRINGSDRIVENDE

Når det fremgår av forsikringsbeviset at denne dekningen er avtalt, omfatter forsikringen rettshjelp for forsikringstaker (sikrede).

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

12.1 HVA FORSIKRINGEN OMFATTER

Forsikringen omfatter utgifter til rettshjelp når sikrede er part i tvist i egenskap av eier av eiendommen(e) som er spesifisert i forsikringsbeviset.

Tvist skal anses oppstått når et fremsatt krav er muntlig eller skriftlig helt eller delvis bestridt, eller dersom motparten ikke har tatt stilling til kravet innen rimelig tid. En tvist er ikke å anse som flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saksanlegg.

Juridisk rådgivning i tilfelle hvor det ikke er oppstått tvist, dekkes ikke av forsikringen.

Tvisten må ha oppstått mens forsikringen var i kraft. Rettshjelputgifter dekkes ikke dersom tvistegrunnlaget forelå ved forsikringens ikrafttreden.

12.2 HVOR FORSIKRINGEN GJELDER

Forsikringen omfatter tvist som kan føres for de alminnelige domstoler i Norden. Ved tvist som etter lov eller avtale skal avgjøres ved voldgift, dekkes rettshjelp i den utstrekning dette ville vært dekket for de alminnelige domstoler.

Dersom saken føres for særdomstol, jf. domstolslovens § 2, men kunne vært ført for de alminnelige domstoler, dekkes likevel rettshjelputgifter.

12.3 HVILKE UTGIFTER SOM OMFATTES

Ved en rettsbehandling omfatter forsikringen rimelige og nødvendige rettshjelpsutgifter til advokat, registrert rettshjelper jf. domstollovens § 218, retten, advokatmekler godkjent av advokatforeningen og sakkyndige. Ved hovedforhandling og bevisopptak, dekkes også utgifter til vitner.

Utgifter til sakkyndige som ikke er oppnevnt av retten, dekkes bare dersom utgiftene på forhånd er godkjent av Frende. Idømte saksomkostninger dekkes ikke. Rettsgebyr i ankeinstans dekkes heller ikke. Bestemmelsen om anke gjelder også ved bruk av andre rettsmidler.

Tilkjente saksomkostninger går til fradrag i erstatningen. Likevel erstattes slike saksomkostninger når sikrede kan godtgjøre at motparten ikke er søkegod. Dersom det inngås forlik som innebærer at sikredes krav i det vesentlige er tatt til følge, eller etter at sikrede ved dom har blitt tilkjent saksomkostninger, må sikrede på forhånd ha godkjenning fra selskapet dersom det skal avtales i forliket at hver av partene skal bære sine egne omkostninger. Uten slik godkjenning fra selskapet, går tilkjente saksomkostninger i dommen til fratrukk i erstatningen.

12.4 HVA FORSIKRINGEN IKKE OMFATTER

Forsikringen omfatter ikke:

- Ubestridte krav, for eksempel inkassokrav hvor fordringen er ubestridt og tvister som alene hører inn under namnsmyndighetene, (bortsett fra tvist i leieforhold som knytter seg til eiendom hvor den sikredes virksomhet drives).
- Tvist som har sammenheng med en straffbar handling eller ærekrenkelsessak.
- Tvist om skatte- og avgiftsspørsmål.
- Tvist der sikrede er part i annen egenskap enn virksomhet nevnt i forsikringsbeviset.
- Tvist som har sammenheng med annen fast eiendom enn den hvor sikredes virksomhet drives.
- Tvist om erstatningskrav som er eller ville vært dekket under trafikk- eller ansvarsforsikring som Frende tilbyr, uansett om sikrede har tegnet slik forsikring.
- Tvist mellom parter som begge er omfattet av forsikringen eller som dreier seg om ansettelsesforhold, herunder tvist som har sitt utspring i yrkesskade eller yrkessykdom.
- Utgifter til voldgiftsdommere.
- Omkostninger ved uteblivelsesdom.
- Omkostninger ved tvist som gjelder offentlig forvaltningsvedtak. Likevel dekkes utgifter ved søksmål når den administrative klagemulighet er fullt ut utnyttet.
- Merutgifter ved at sikrede skifter advokat.
- Sikredes utgifter i forbindelse med eget arbeid, reiser og oppholdsutgifter.
- Omkostninger for gjennomføring av dom eller annen avgjørelse.
- Tvist angående patentrett og andre immaterielle rettigheter.
- Tvist som knytter seg til eller følger av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldsloven) av 19. juni 2009 nr. 100 § 69-72, og § 74.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

- Tvist som har sammenheng med eller sitt utspring i separasjon, skilsmisse, barnefordeling, samværsrett, farskap, arv, odelskrav, krav om omstøtelse av gave, underholdsbidrag, bodeling, økonomisk fellesskap etablert av samboende og oppløsning av husstandsfellesskap, samt skiftesaker.
- Tvist som åpenbart ikke kan vinne frem.

12.5. FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til kr 200.000 selv om det er flere parter på samme side. Dette gjelder også om partene har rettshjelpforsikring i forskjellige selskap, eller om den/de sikrede har rettshjelpsdekning under flere forsikringer i ett eller flere selskap.

Uforsikrede parter holdes utenfor ved erstatningsberegningen.

Selskapets ansvar er under enhver omstendighet begrenset til den antatte økonomiske verdi av sikredes interesse i saken, dersom utgiftene ikke er godkjent av selskapet på forhånd.

Erstatning for samtlige tvister som oppstår i ett og samme forsikringsår, er begrenset til kr 700.000.

Egenandel er kr 10.000 med tillegg av 20 % av det overskytende beløp. Det trekkes bare en egenandel for hver tvist selv om det er flere parter på samme side.

12.6. ERSTATNINGSOPPGJØR

Vil sikrede kreve å få dekket utgifter til juridisk bistand under rettshjelpforsikringen, skal kravet meldes til Frende uten ugrunnet opphold, og senest innen ett år etter at advokat er engasjert. Kravet skal meldes skriftlig. Tvisten skal dokumenteres skriftlig overfor selskapet eller sannsynliggjøres på annen måte.

Meldefristen ved tvist som gjelder offentlige forvaltningsvedtak, regnes fra det tidspunkt hvor den offentlige forvaltningsbehandling er fullt utnyttet. Ved tvister som alene hører inn under en særdomstol, regnes meldefristen fra det tidspunkt hvor saken bringes inn for de alminnelige domstoler.

Sikrede velger selv en advokat som etter sakens art og sikredes bosted er egnet for oppdraget. Er det flere parter på samme side med likeartede interesser, kan selskapet kreve at disse benytter samme juridiske og tekniske bistand.

Sikrede plikter å begrense utgiftene til rettshjelp, og bærer selv omkostninger som ikke anses rimelige og nødvendige. Før saksanlegg dekker forsikringen rimelige og nødvendige utgifter til advokat, retten, sakkyndige og vitner. Etter saksanlegg dekkes utgifter som etter rettens skjønn var nødvendige for å få saken betryggende utført, jf. tvistelovens § 20-5.

Frende kan kreve å bli holdt underrettet om omfanget av de utgifter som kreves dekket under forsikringen.

Sikrede skal informere Frende om hvilke utgifter som er påløpt under eventuell behandling i særdomstol eller under eventuell forvaltningsbehandling av klage på offentlig forvaltningsvedtak. Ved krav om oppgjør har Frende den samme rett som sikrede til å få dokumentert hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Før endelig oppgjør foretas, kan selskapet kreve dokumentert at egenandel er betalt. Spørsmål om utgiftenes rimelighet kan forelegges Den Norske Advokatforening.

Selskapet kan kreve at sikrede forelegger spørsmål om salær til egen advokat for retten i henhold til tvisteloven § 3-8.

Salær avregnes maksimalt 2 ganger i året overfor advokaten.

13. STYREANSVAR FOR BOLIGSAMEIE ELLER BORETTSLAG

Styreansvar iht. punkt 12 gjelder bare når forsikringstaker er et boligsameie eller borettslag.

13.1 FORSIKRINGEN OMFATTER

Forsikringen omfatter sikredes personlige, rettslige erstatningsansvar for formuesskade, som sikrede volder i egenskap av medlem eller varamedlem av styret i det boligsameie eller borettslag som er angitt i forsikringsbeviset. Med formuesskade menes økonomisk tap som ikke er en følge av skade på person eller ting.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Forsikringen omfatter krav mot sikrede som fremmes i forsikringstiden og er begrunnet i en handling eller unnlattelse som sikrede har foretatt i forsikringstiden.

Forsikringen omfatter også erstatningskrav som blir varslet eller fremsatt etter at sikrede har trådt ut av styret, såfremt forsikringen fortsatt er i kraft i Fremde.

13.2 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

1. Formuesskade som følge av forurensning jf forurensningslovens § 6 eller deponering av avfall.
2. Formuesskade voldt ved underslag, tyveri, bedrageri, utroskap eller annet uredelig forhold angitt i straffelovens kap. 18, 24 og 26.
3. Formuesskade voldt ved ærekrenkelser etter Lov om skadeerstatning § 3-6.
4. Formuesskade som skyldes at sikrede har forsømt å tegne, eller holde i kraft adekvate forsikringsordninger.
5. Erstatningskrav mellom noen som er sikret under samme forsikring.
6. Ansvar overfor ektefelle, sikredes og ektefelles besteforeldre, foreldre, steforeldre, fosterforeldre, svigerforeldre, søsken, barn, stebarn, fosterbarn og barnebarn samt deres ektefeller. Samboere likestilles med ektefeller. Med samboere menes personer med felles husholdning som lever i et ekteskapslignende forhold, og som i følge Folkeregisteret har samme bopel. Familieforholdet når skaden voldes, skal legges til grunn.
7. Ansvar overfor selskap hvor sikrede eller sikredes familie har styreverv, er daglig leder i, eller eier minst 50 % av aksjene i på det tidspunkt den skadevoldende begivenhet fant sted.
8. Ansvar som alene grunner seg på tilsagn, avtale, kontrakt eller garanti og som går utover hva som følger av alminnelige rettsregler.
9. Ansvar sikrede må bære fordi han har gitt avkall på sin rett til regress.

13.3 FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

Forsikringssummen er kr 5 million pr. skadetilfelle og samlet pr. år. Det er ingen egenandel.

13.4 ØVRIGE BESTEMMELSER

For øvrig gjelder alle bestemmelser i punkt 7 ovenfor.

14. RETTSHJELP FOR BOLIGSAMEIE ELLER BORETTSLAG

Retts hjelp iht. punkt 13 gjelder bare når forsikringstaker er et boligsameie eller borettslag.

14.1 FORSIKRINGEN OMFATTER

Utgifter til retts hjelp når sikrede er part i tvist i egenskap av personlig eier av eiendommen(e) angitt i forsikringsbeviset.

Tvist anses oppstått når et fremsatt krav er muntlig eller skriftlig helt eller delvis bestridt, eller dersom motparten ikke har tatt stilling til kravet innen rimelig tid.

En tvist er ikke å anse som flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saksanlegg.

Tvisten må ha oppstått mens forsikringen var i kraft. Retts hjelp utgifter dekkes ikke dersom tvistegrunnlaget forelå ved forsikringens ikrafttreden.

Dersom den forsikrede faste eiendom blir solgt og forsikringen i Fremde opphørte i forbindelse med salget, dekkes likevel tvist hvor sikrede er part i egenskap av selger.

Ved kjøp av ny bolig som sikrede ennå ikke har flyttet inn i og tegnet egen forsikring på, dekkes også tvist med selger dersom nåværende bolig var forsikret i Fremde på kjøpstidspunktet.

Forsikringen omfatter tvist som kan føres for de alminnelige domstoler. Ved tvist som etter lov eller avtale skal avgjøres ved voldgift, dekkes retts hjelp i den utstrekning dette ville vært dekket for de alminnelige domstoler.

Dersom saken føres for særdomstol, jf. Domstolslovens § 2, men kunne vært ført for de alminnelige domstoler, dekkes likevel retts hjelp utgifter.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

14.2 FØLGENDE UTGIFTER OMFATTES

Ved en rettsbehandling omfatter forsikringen rimelige og nødvendige rettshjelpsutgifter til advokat, registrert rettshjelper jf. Domstollovens § 218, retten, advokatmekler godkjent av advokatforeningen og sakkyndige.

Ved hovedforhandling og bevisoptak, dekkes også utgifter til vitner.

Utgifter til sakkyndige som ikke er oppnevnt av retten, dekkes bare dersom utgiftene på forhånd er godkjent av Frende.

Idømte saksomkostninger dekkes ikke. Rettsgebyr i ankeinstans dekkes heller ikke. Bestemmelsen om anke gjelder også ved bruk av andre rettsmidler.

Tilkjente saksomkostninger går til fradrag i erstatningen. Likevel erstattes slike saksomkostninger når sikrede kan godtgjøre at motparten ikke er søkegod.

Inngås det forlik som innebærer at sikredes krav i det vesentlige er tatt til følge, eller etter at sikrede ved dom har blitt tilkjent saksomkostninger, må sikrede på forhånd ha godkjenning fra Frende dersom det skal avtales i forliket at hver av partene skal bære sine egne omkostninger. Uten slik godkjenning fra Frende, går tilkjente saksomkostninger i dommen til fratrukk i erstatningen.

14.3 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

1. Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv, herunder styreoppdrag.
2. Tvist som gjelder annen fast eiendom enn den forsikrede eiendom.
3. Tvist i saker hvor sikrede er part i egenskap av å være selger av boligen og sikrede har tegnet eierskifteforsikring på boligen.
4. Tvist som har sammenheng med separasjon skilsmisse, barnefordeling, samværsrett, farskap, arv, omstøtelse, underholdsbidrag, bodeling, oppløsning av det økonomiske fellesskap etablert av samboende og oppløsning av husstandsfellesskap, samt skiftesaker.
5. Tvist som alene hører inn under namsmyndighetene, jf. Tvangslovens § 2-1, bortsett fra tvist i husleieforhold knyttet til forsikret bolig.
6. Tvist som gjelder veksel sak, inkassosak hvor fordringen er ubestridt, gjeldsforhandlingssak og sak som gjelder konkurs eller akkordforhandling dersom sikrede er konkurs- eller akkordskyldner.
7. Straffesak, ærekrenkelsessak og erstatningskrav i slike saker når sikrede er mistenkt, siktet eller saksøkt.
8. Tvist om erstatning etter lov om skadeserstatning § 3-3 (visse personlige krenkinger), § 3-5 b (oppreisning) og § 3-6 (krenking av privatlivets fred).
9. Tvist som gjelder forvaltningsvedtak. Likevel dekkes utgifter ved søksmål når klageadgang er fullt utnyttet. Utgifter pådratt før søksmål ble reist, dekkes ikke.
10. Tvist om oppholds- eller arbeidstillatelse.
11. Tvist om advokatsalær eller utgifter til sakkyndige.
12. Tvist mellom sameiere. Likevel dekkes tvist mellom eiere av ulike eierseksjoner i samme sameie.
13. Utgifter pådratt før tvist er oppstått, og utgifter dersom tvistegrunnelaget forelå ved forsikringens ikrafttreden.

14.4 FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til kr 250.000 selv om det er flere parter på samme side. Dette gjelder også om partene har rettshjelpforsikring i forskjellige selskap, eller om den/de sikrede har rettshjelpforsikring i forskjellige selskap, eller om den/de sikrede har rettshjelpdekning under flere forsikringer i ett eller flere selskap.

Uforsikrede parter holdes utenfor ved erstatningsberegningen

Frendes ansvar er under enhver omstendighet begrenset til den antatte økonomiske verdi av sikredes interesse i saken, dersom utgiftene ikke er godkjent av Frende på forhånd.

Egenandel er kr 10.000 med tillegg av 20 % av det overskytende pr. tvist. Det trekkes bare en egenandel for hver tvist selv om det er flere parter på samme side.

14.5 ERSTATNINGSOPPGJØR

Vil sikrede kreve å få dekket utgifter til juridisk bistand under rettshjelpforsikringen, skal kravet meldes til Frende uten ugrunnet opphold, og senest ett år etter at advokat er engasjert. Kravet skal meldes skriftlig.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Meldefristen ved tvist som gjelder offentlige forvaltningsvedtak, regnes fra det tidspunkt hvor den offentlige forvaltningsbehandling er fullt utnyttet. Ved tvister som alene hører inn under en særdomstol, regnes meldefristen fra det tidspunkt hvor saken bringes inn for de alminnelige domstoler.

Sikrede velger selv en advokat som etter sakens art og sikredes bosted er egnet for oppdraget. Er det flere parter på samme side med likeartede interesser, kan Frende kreve at disse benytter samme juridiske og tekniske bistand.

Sikrede plikter å begrense utgiftene til retts hjelp, og bærer selv omkostninger som ikke anses rimelige og nødvendige. Før saksanlegg dekker forsikringen rimelige og nødvendige utgifter til advokat, retten, sakkyndige og vitner. Etter saksanlegg dekkes utgifter som etter rettens skjønn var nødvendige for å få saken betryggende utført, jf. Tvistelovens § 20-5.

Frende kan kreve å bli holdt underrettet om omfanget av de utgifter som kreves dekket under forsikringen.

Sikrede skal informere Frende om hvilke utgifter som er påløpt under eventuell behandling i særdomstol eller under eventuell forvaltningsbehandling av klage på offentlig forvaltningsvedtak. Ved krav om oppgjør har Frende den samme rett som sikrede til å få dokumentert hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Før endelig oppgjør foretas, kan Frende kreve dokumentert at egenandel er betalt. Spørsmål om utgiftenes rimelighet kan forelegges Den Norske Advokatforening.

Frende kan kreve at sikrede forelegger spørsmål om salær til egen advokat for retten i henhold til Tvistelovens § 3-8. Salær avregnes maksimalt 2 ganger i året overfor advokaten.

VIKTIGE BETINGELSER SOM GJELDER FOR ALLE DEKNINGER

15. FORUTSETNINGER OG BRUKSBEGRENSNINGER

Erstatning etter Næringsbyggforsikringen er betinget av at Frende har fått oppgitt riktige opplysninger om den risiko som er forsikret, at bruksbegrensninger ikke er overtrådt.

15.1 RIKTIGE RISIKOOPPLYSNINGER

I forsikringsbeviset for næringsbyggforsikring fremgår det hvilke opplysninger Frende har lagt til grunn vår risikovurdering og prisberegning. Det er derfor svært viktig at du sjekker at opplysningene vi har lagt til grunn stemmer. Dersom opplysningene ikke er riktige, må du snarest ta kontakt med oss slik at vi kan korrigere forsikringen. Det samme gjelder om det skjer endringer som gjør at opplysningene ikke lenger stemmer.

Dersom opplysningene vi har lagt til grunn for vår prisberegning ikke er riktig, vil Frenedes ansvar ved en skade reduseres forholdsmessig. Erstatningen vil i slike tilfeller bli redusert til det som svarer til forholdet mellom den prisen som er betalt og den prisen som skulle vært betalt. Ved underforsikring, jf. pkt. 5.2.5, erstattes en så stor del av skaden som svarer til forholdet mellom bygningens verdi som det er beregnet betaling for og riktig bygnings verdi som det skulle vært beregnet betaling for. Gjelder det opplysninger av vesentlig betydning for vår risikovurdering eller opplysningssvikten av andre grunner er grov, kan erstatningen falle helt bort, og forsikringen sies opp, jf. FAL §§ 4-2 og 4-3.

15.2 BRUKSBEGRENSNINGER

Næringsbyggforsikringen er tegnet med forbehold om at:

- Bygning og eiendom benyttes til det formål som fremgår av forsikringsbeviset,
- Beboede bygninger ikke fraflyttes,
- Næringsvirksomheten i bygningen eller på eiendommen ikke opphører eller endres.
- Bygningen ikke brukes som hybelhus, hospits eller noen form for asylmottak eller lignende.

Forsikringen omfatter ikke forsikringstilfelle som skyldes brudd på disse bruksbegrensningene, dersom sikrede visste eller burde vite om endringen i risikoen, jf. FAL § 4-6. Skade som skyldes brann eller naturskade dekkes likevel også om bygning er fraflyttet og virksomheten er opphørt.

16. SIKKERHETSFORSKRIFTER

Det er viktig at du gjør det du kan for å unngå skade. Nedenfor finner du sikkerhetsforskrifter som beskriver hva du skal gjøre for å unngå skade. Brudd på disse sikkerhetsforskriftene kan føre til at retten til erstatning faller bort eller blir redusert, jf. FAL § 4-8.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

For bygningsforsikringen gjelder følgende sikkerhetsforskrifter:

16.1 SIKRING MOT BRANN

16.1.1 BRANN OG EKSPLOSJONSFARLIG STOFF

Behandling og oppbevaring av brann og eksplosjonsfarlig stoff skal være i samsvar med

- Kapittel 2 og 3 i forskrift om håndtering av brannfarlig stoff av 8. juni 2009 og
- Kapittel 7 i forskrift om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff av 26. juni 2002.

Forsyningsanlegg og fordelingsanlegg med tanker, rør, armatur og andre gasstekniske komponenter for energigasser, skal prosjekteres, installeres, kontrolleres og vedlikeholdes som beskrevet i Norsk Gassnorm.

Gassforbrukende utstyr som hvitevarer, oppvarmingskilder m.v. skal installeres, kontrolleres og vedlikeholdes i henhold til produsentenes godkjente anvisninger.

16.1.2 BYGNINGSTEKNISKE INSTALLASJONER OG ELEKTRISKE ANLEGG

Tekniske installasjoner, elektriske anlegg og utstyr skal prosjekteres, installeres, drives, vedlikeholdes og kontrolleres iht.:

- §§ 29-5 og 29-6 i plan- og bygningslov av 27. juni 2008,
- Forskrift om brannforebygging av 17.12.2015,
- § 2 i Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr av 24. mai 1929 og
- Forskrift om elektriske lavspenningsanlegg av 6. november 1998.

Prosjektering, installering, drift, vedlikehold og kontroll skal dokumenteres.

16.1.3 BRANNSKILLENDE BYGNINGSKONSTRUKSJONER

Brannskillende bygningskonstruksjoner skal være utført og ettersett i samsvar med:

- § 2-4 i forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn av 26. juni 2002.

16.1.4 SLOKKEREDSKAPER

Enhver bygning skal minst være utstyrt med:

- 1 tomme brannslange på 1 tomme opplegg.
- 6 kg ABC(ABE) håndsløkkeapparat eller
- 9 liter skumapparat.

Slukkemidlene skal plasseres med maksimum 25 meters avstand. Sløkkeredskapene skal være plassert lett synlig, godt tilgjengelig og være funksjonelle. Sløkkeredskapene skal kontrolleres minst en gang i året. Hvert apparat skal være forsynt med en merkelapp som viser datoen for siste kontroll.

Rabattgivende automatiske sprinkleranlegg skal være funksjonsdyktig til enhver tid. Forsikringstaker skal årlig dokumentere sprinkleranleggets sløkkekapasitet og funksjonsdyktighet i form av rapport fra FG-godkjent kontrollorgan.

16.1.5 VARME ARBEIDER

Dersom det utføres varme arbeider skal sikrede påse at sikkerhetskrav og sertifikatreglene nedenfor følges.

16.1.5.1 DEFINISJON

Med varme arbeider forstås arbeider hvor det benyttes arbeidsverktøy og utstyr som generer gnister og varme og som kan føre til brann. Varme arbeider omfatter bruk av åpen flamme, varmlufts-, sveise-, skjære- og/eller slipeutstyr.

16.1.5.2 HVOR SIKKERHETSFORSKRIFTEN GJELDER

Denne gjelder ved utførelse av varme arbeider i alle miljøer med brannrisiko.

Unntatt er varme arbeider som utføres i spesielt tilrettelagte produksjons- og verkstedrom. Rommet skal være skilt fra annen virksomhet som egen branncelle. Denne skal ha ubrennbare overflater.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

16.1.5.3 AVTALE MED EKSTERN HÅNDVERKER/ENTREPRENØR

Dersom varme arbeider skal utføres av ekstern håndverker/entreprenør skal sikrede påse at sikkerhetsforskriftens krav inngår i skriftlig avtale eller kontrakt med denne.

16.1.5.4 SIKKERHETSKRAV

1. Arbeidsinstruks for utførelse av varme arbeider utgitt av Finans Norge eller tilsvarende instruks skal være utfylt og signert før utførelse av arbeidet. Arbeidsinstruksen er tilgjengelig på www.fgsikring.no.
2. Alt brennbart materiale i risikoområdet der varmt arbeid utføres skal være fjernet eller beskyttet.
3. Åpninger i gulv, vegger og tak i risikoområdet der varmt arbeid utføres skal være tettet.
4. Eget slokkeutstyr i forskriftsmessig stand, minimum 2 stk 6 kg/liter håndslukkeapparat, skal være lett tilgjengelig. Ett håndslukkeapparat kan erstattes med brannslange påsatt vann frem til strålerøret.
5. Navngitt brannvakt skal kontinuerlig overvåke brannrisiko under arbeidet og nødvendig tid, etter at arbeidet er avsluttet. Utførende kan være brannvakt der brannrisikoen vurderes som lav.
6. Brannvakt og utførende skal ha gyldig sertifikat for utførelse av varme arbeider fra Norsk brannvernforening eller samarbeidende organisasjon i øvrige nordiske land.

16.1.5.5 I TILLEGG GJELDER FØLGENDE SIKKERHETSKRAV VED ARBEIDER PÅ TAK

1. Det er forbud mot bruk av åpen flamme på oppførede og luftede tretak.
2. Ved bruk av åpen flamme på kompakte og øvrige tak som ikke er nevnt i punkt 16.1.5.5.1 skal brennbar isolasjon være beskyttet med minst 30 mm ubrennbar isolasjon. Ved bruk av åpen flamme skal det være en sikkerhetsavstand på minst 60 cm til parapet, gesims, gjennomføringer, sluk og lignende som består av brennbare materialer.

16.1.6 SELVANTENNELIG AVFALL

Avfall som kan selvantenne, skal straks:

- Legges i egnede beholdere av metall med selvlukkende lokk eller
- Fjernes til betryggende sted.

16.1.7 UTENDØRS OPPBEVARING AV AVFALL

Brennbart avfall som uten permanent tilsyn ligger i eller utenfor container/oppbevaringsenhet, skal plasseres slik at brann ikke kan smitte til byggverk (bygning, konstruksjon, anlegg).

Plasseringen skal ikke skje under tak/halvtak, inntil/under vindu- eller ventilasjonsåpning eller på overdekket lasterampe. Avstanden fra brennbar yttervegg skal være minst 5 meter. Mobile enheter skal låses fast.

Brennbart avfall kan likevel plasseres nærmere bygning hvis det er oppbevart i lukket og låst container/oppbevaringsenhet konstruert slik at brann ikke kan spre seg fra enheten.

16.1.8 UTENDØRS LAGRING AV BRENNBART MATERIALE

Utendørs lagring av brennbart materiale, eksempelvis trelast, trepaller, flis, plast, papir og lignende, skal plasseres minst 8 meter fra byggverk (bygning, konstruksjon, anlegg).

Lagring med høyde over 4 meter eller areal større enn 200 m² skal plasseres minst 25 meter fra byggverk.

16.1.9 UNORMAL ELLER STERKT VARIERENDE RISIKO, BYGGING OG REHABILITERING

Ved drifts- eller bruksforhold som kan lede til økning i fare for antennelse eller brannspredning, herunder ombygging og rehabilitering, skal sikrede:

- Gjennomføres ekstraordinære tiltak i samsvar med § 3-6 i "Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn" av 26. juni 2002. Tiltakene skal dokumenteres skriftlig.
- Overholde bestemmelsene i "Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser" (byggherreforskriften) av 3. august 2009.

16.1.10 BRANNSIKRING AV FRITYR I KOMMERSIELLE KJØKKEN HERUNDER KOKE- OG STEKEINNRETNINGER

16.1.10.1 OMFANG

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

Kommersielle kjøkken med frityranlegg og eller koke- og stekeinnretninger hvor det benyttes olje eller fett skal ha automatisk slokkeanlegg.

16.1.10.2 SYSTEMKRAV

Systemet skal prosjekteres og installeres i henhold til en relevant standard.

Minimumskrav er gitt i NFPA 17A og det skal dokumenteres at system og funksjonalitet oppfyller krav i standarden. Slokkeanlegget skal kunne løse ut automatisk og manuelt. Strøm og gasstilførsel skal frakobles automatisk ved aktivisering av anlegget.

Slokkemediet skal være godkjent for matfett og hindre re-antennning etter slokking. Slokkeanlegget skal i tillegg til å dekke frityr, koke- og stekeinnretninger også minimum dekke ventilasjonshette med fettfilter og ventilasjonskanal i henhold til systemkrav.

Ytelsen til slokkeanlegget skal være testet i henhold til UL 300 av et akkreditert sertifiseringsorgan.

16.1.10.3 KONTROLL, ETTERSYN OG VEDLIKEHOLD

Produsentens bestemmelser om kontroll, vedlikehold og ettersyn av anlegget skal følges, det skal verifiseres at dette dekker minimumskrav gitt i NFPA 17A. Standarden angir at vedlikehold skal utføres minst halvårlig av kvalifisert personell som har gjennomgått nødvendig opplæring av leverandøren. Kontroll, ettersyn og vedlikehold skal dokumenteres.

16.1.10.4 RENGJØRING

Frityr, koke- og stekeinnretninger med filter, avtrekksvifte og kanal skal rengjøres som angitt av produsent og leverandør. Frekvens for rengjøring må tilpasses angjeldende bruk.

Fettfilter må likevel som et minimum rengjøres minst hver uke, hyppigere ved behov og kanal med avtrekksvifter må rengjøres hvert år, helt ut til det fri.

16.1.10.5 STRØM- OG GASSTILFØRSEL

Strøm og eventuell gasstilførsel for frityr, andre koke- og steke innretninger skal frakobles ved arbeidstidens slutt.

16.1.10.6 HÅNDSLOKKERE

I tillegg til automatisk slokkeanlegg er det krav til manuelt håndsløkkeapparat, minimum 6 liter, brannklasse 75F, testet og godkjent etter gjeldende standard, NS-EN 3.

Plassering av sløkker skal være merket, fastmontert, lett synlig og lett tilgjengelig.

Håndsløkker skal holdes i god stand og kontrolleres iht. NS 3910 av kompetent person virksomhet hvert år med kontrolletikett som viser dato for siste kontroll.

16.1.10.7 OPPLÆRING

Berørt personell skal gjennomføre opplæring i virkemåte, bruk av automatisk slokkeanlegg med manuell utløsning og slokking med manuelt håndsløkkerapparat.

Opplæringen skal inkludere aktuelle bestemmelser i denne sikkerhetsforskriften og leverandørens anbefalte rutiner etter utløst slokkeanlegg.

16.1.11 SIKRING MOT LYNNEDSLAG OG ELEKTRISKE FENOMENSKADER

Elektronisk styrte maskiner og apparater og elektroniske komponenter skal på nett- og signalsiden være:

- Beskyttet mot overspenning forårsaket av atmosfæriske utladninger, nettstøy fra elektriske motorer, apparater o l, samt mot variasjoner i nettspenningen.

16.2 SIKRING MOT TYVERI, INNBRUDD OG HÆRVERK

16.2.1 SIKRING MOT TYVERI/HÆRVERK

Bygning og rom skal være:

- Sikret og avlåst i henhold til kravene i den beskyttelsesklasse (B1, B2 eller B3) som er angitt i forsikringsbeviset. Kravene i B1, B2 og B3 er forsikringsselskapenes felles sikkerhetsforskrifter mot innbruddsskade, og finnes i et eget hefte som er vedlagt forsikringen.
- Før lokalene forlates, skal det kontrolleres at uvedkommende ikke befinner seg i bygningen.

Vilkår for Huseier – Næringsbyggforsikring

- Nøkler skal oppbevares utenfor forsikringsstedet eller sikres like godt som krevet for de forsikrede ting.

16.3 SIKRING MOT VANN-, SNØ- OG FROSTSKADE

- Utvendig sluk skal holdes fritt for rusk og lignende slik at tilstopping unngås.
- Innvendig sluk og vannlåser skal rengjøres ved behov og minimum 2 ganger per år.
- Våtrom skal være utført vannrett og tåle bruk av det utstyr som er montert der.
- Takrenner, nedløp og taksluk skal renses slik at disse til enhver tid holdes åpne for å kunne ta unna nedbør. Synlige lekkasjer, løse beslag, manglende takstein og øvrige feil og mangler skal utbedres umiddelbart.
- Varer skal lagres minimum 10 cm over gulv.
- Forsikret bygning skal være tilstrekkelig oppvarmet for å unngå frostskaide.
- Snø skal fjernes fra tak, balkong og terrasse før snømengden overstiger bygningens bæreevne eller skaper risiko for snøras eller kan forårsake annen skade. Snørydding må tilpasses forventet snøfall ut fra værvarsel, årstid og sted.

16.4 SIKRING MOT ALLE FORMER FOR BYGNINGSSKADE

16.4.1 FORSKRIFTMESSIG UTFØRELSE AV BYGNINGSARBEID OG REPARASJONER.

Reparasjoner, nyinstallasjoner og bygningsarbeid skal utføres etter gjeldene forskrifter.

Elektro-, VVS arbeider og bygningsarbeider som berører bærende konstruksjoner, skal utføres av autorisert håndverker. Det samme gjelder annet arbeid som i henhold til lov eller forskrift kreves utført av autorisert håndverker.

Utførelsen skal dokumenteres av autorisert håndverker ved nybygg, påbygg, bruksendring og ominnredning.

16.4.2 VEDLIKEHOLD/TILSYN

Forsikret bygning med tilknyttet utstyr skal:

- Vedlikeholdes slik at bygningens tilstand til enhver tid tilfredsstillende de samme byggtekniske krav som lå til grunn for byggetillatelsen, samt senere spesifikke pålegg gitt av offentlig myndighet.

17. GROV UAKTSOMHET

Har sikrede grovt uaktsomt fremkalt forsikringstilfellet, kan Frenedes ansvar settes ned eller falle bort, jf. Forsikringsavtaleloven § 4-9.

Identifikasjon betyr at sikrede kan tape sin rett til erstatning dersom forsikringstilfellet skyldes handlinger eller unnlatelser fra:

- Sikredes øverste ledelse.
- Ansvarshavende for det skadeforebyggende arbeid.
- Person i overordnet stilling som har ansvar for produksjon, vedlikehold, drift, HMS eller økonomi.
- Formann, bas eller andre som skal påse at arbeid utføres i samsvar med sikkerhetsforskriftene.
- Andre som med sikredes eller forsikringstakers samtykke er ansvarlig for forsikringsgjenstanden.

18. IDENTIFIKASJON

Frende foretar identifikasjon etter reglene i Forsikringsavtaleloven § 4-11. Identifikasjon betyr at sikrede kan tape sin rett til erstatning dersom forsikringstilfellet skyldes handlinger eller unnlatelser fra:

- Sikredes øverste ledelse.
- Ansvarshavende for det skadeforebyggende arbeid.
- Person i overordnet stilling som har ansvar for produksjon, vedlikehold, drift, HMS eller økonomi.
- Formann, bas eller andre som skal påse at arbeid utføres i samsvar med sikkerhetsforskriftene.
- Andre som med sikredes eller forsikringstakers samtykke er ansvarlig for forsikringsgjenstanden.

19. FRIST FOR Å MELDE KRAV

Ved alle skader må du kontakte Frende så snart som mulig, og senest innen ett år etter at du fikk kunnskap om de forhold som begrunner kravet, jf. FAL §§ 8-5 og 18-5. Dersom krav ikke er meldt innen fristen, bortfaller kravet.